

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Одним із ключових стратегічних пріоритетів ХХІ століття та необхідною умовою стабільного функціонування світової економіки є забезпечення надійного енергопостачання. Енергетична безпека виступає важливою складовою національної життєдіяльності, яка гарантує захист громадян і держави від ризиків, пов'язаних із дефіцитом енергії та енергоресурсів. Ці загрози можуть виникати внаслідок негативних природних, техногенних, управлінських, соціально-економічних, політичних та військових чинників як внутрішнього, так і зовнішнього характеру.

Важливим чинником енергетичної безпеки є стан електрогенеруючих потужностей та їхній розвиток у коротко- та довгостроковій перспективі. Це питання набуває особливої актуальності для України в контексті функціонування нового ринку електроенергії, його структурних елементів і завдань щодо інтеграції з європейською енергосистемою. Україна має значний потенціал для того, щоб відігравати важливу роль у зміцненні енергетичної безпеки Європи.

О. Калініченко під енергетичною безпекою розуміє: «Спроможність держави забезпечити ефективне застосування власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел та шляхів постачання енергоносіїв в економіку країни для забезпечення життєдіяльності населення за умов надзвичайного та воєнного стану та при проявах хаотичного ціноутворення та адаптації національної економіки до нових реалій» [1].

Отже, енергетична безпека є фундаментальною складовою економічної безпеки України, оскільки стабільність постачання енергоресурсів прямо впливає на національну економіку, ефективність виробництва та конкурентоспроможність продукції. У сучасних умовах цей аспект стає стратегічно важливим через глобальні виклики, внутрішні економічні процеси та геополітичні ризики, що супроводжують розвиток країни.

«Основними пріоритетними напрямками в підвищенні енергетичної ефективності та реалізації потенціалу енергозбереження є технологічна та структурна перебудова економіки та соціальної сфери країни, які за рахунок комплексного функціонування нормативно-правових, економічних і адміністративних механізмів зумовлюють збільшення обсягів енергозбереження та зростання показників енергоефективності. Функціонування паливно-енергетичного комплексу України та державна політика запровадження енергозбереження, насамперед, складається з двох основних факторів – технічного та структурного» [2].

На думку науковців: «...нову парадигму розвитку електроенергетики, яка почала формуватися на початку ХХІ ст., доцільно характеризувати.... як клієнтоорієнтовану інтелектуальну електричну систему з розподіленою архітектурою [3],

Високий рівень енергетичної безпеки та енергоефективності є наріжними каменями сталого розвитку, що формують основу національної безпеки та економічної стабільності. У глобальному контексті оптимізація використання енергоресурсів стає пріоритетом для держав, які прагнуть знизити екологічні ризики та підвищити свою конкурентоспроможність. Для України ці виклики набули критичної актуальності

внаслідок збройного конфлікту з росією, що спричинив втрату частини енергетичних потужностей та потребує нових стратегічних підходів до енергозабезпечення.

В умовах воєнних дій питання енергоефективності більше не обмежується економічними міркуваннями, а перетворюється на стратегічний інструмент підвищення енергетичної безпеки. Оскільки багато об'єктів енергетичної інфраструктури зазнали руйнувань, країна змушена не лише відновлювати втрати, але й переосмислювати свої підходи до енергоспоживання. Це вимагає:

– модернізації інфраструктури в бік оновлення електромереж та впровадження «розумних» мереж, що дасть змогу покращити управління енергоресурсами, зменшити втрати та забезпечити надійне постачання навіть в умовах підвищених ризиків;

- розвитку відновлюваних джерел енергії;
- оптимізація енергоспоживання;
- підвищення енергоефективності у будівництві та промисловості;
- залучення міжнародних інвестицій та партнерства.

Забезпечення енергетичної безпеки є стратегічним пріоритетом для України, який впливає не лише на економічну стабільність, але й на національну безпеку та добробут громадян. Диверсифікація джерел енергії, розвиток внутрішніх потужностей, інтеграція з міжнародними ринками та підвищення енергоефективності дозволять Україні забезпечити стабільне енергопостачання та стійкий економічний розвиток у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Калініченко О.В., Лесюк А.С. Енергетична безпека України. *Економіка, фінанси, право*. 2013. №1. С. 3-6.
2. Кононова О.Є. Шпатакова О.Л., Іваненко Р.О. Енергетична стратегія України в умовах війни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 11–12. С. 5–11.
3. Теоретико-прикладні аспекти декарбонізації та розвитку розподіленої електроенергетики України: кол. моногр. / за ред. М. О. Кизима; авт. кол.: М. О. Кизим, В. Є. Хаустова, В. В. Шпілевський, Є. І. Котляров, Т. І. Салашенко, Є. М. Крячко, Є. С. Колбасін, Д. М. Костенко, О. В. Шпілевський, О. В. Лелюк, Г. В. Мілютін. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2020. 344 с.